

త్రాతి 10 గంటలకి అమ్మకి మందిచ్చి అమ్మపడుకున్న తరువాత దీపమార్చేసి, గుండెలదాక దుప్పటికప్పి బైటకొచ్చాను. నాన్నగారింకా పడుకోలేదని ఆయన కదలి కలద్యారా తెలుస్తోంది. నీళ్ళచెంబు నాన్న గారి మంచంక్రింద పెట్టి వచ్చేస్తున్నాను. అడుగులు చప్పుడు విన్న నాన్నగారు ఎటు తిరిగి...

'ఇంకా పడుకోలేదామ్మా' అన్నారు. 'ఇదిగో వెళ్తున్నా నాన్నగారు' అని చెప్పి నేను వచ్చేశాను.

అమ్మ ఏషయమే నాకు బెంగగా వుంది. పూనా పెళ్లి చూడాలని అమ్మ కెంతో కోరికగా ఉంది. కాని, కురూపి నయిన నాకు విన్నిసంబంధాలు చూసినా కుదరటం లేదు. ఒకవేళ వచ్చినా, నాళ్ళు నా డబ్బును చూసే కాని నన్ను చూసి చేసికోవడానికి రావటంలేదు. అన్నీసంతా నాకు కట్టుంగా ధారపోస్తే ఇంక చిన రికి, తమ్మడిని చదివించటానికి, అమ్మా నాళ్ళల శేష జీవితం గడవటానికి మిగిలే దేమిటి?

నాన్నగారు చూసిన సంబంధాల్లో కొందరికి నేను నచ్చలేదు, మరికొందరు నాకు నచ్చలేదు, మరికొందరికి నాన్నగారిచ్చే కట్టుం నచ్చలేదు. ఈవిధంగా అలోచిస్తూ పడుకున్న నాకు మెల్లగా విద్దురపట్టింది.

* * *

'ఏమేవ్ ఇలారా' అంటూ నాన్నగారు హడావిడిగా లోపలికొచ్చారు. లోపల పెరట్లో పనిచేసుకుంటున్న అమ్మ కొంగుకి చేతులు తుడుచుకుంటూవచ్చింది. అక్కడే వంతెనానాన్ననుకొని నిలబడ్డ నాకు హడావిడివికి, అమ్మకి మళ్ళీ ఎక్కడ గుండెదడ వస్తుందోనని భయ మేసింది.

'అబ్బబ్బ ఏమిటండీ అలా గావుకేక లేస్తారు' అంది అమ్మ.

'ఇంకా నెమ్మదిగా 'ఏమిటండీ' అంటా వేమే. అమ్మాయిని చూసుకుందికి యెవరో వస్తున్నారు. పెయ్యేటి వారుట. వాళ్ళది వరంగల్లుట. అమ్మాయిని లోపలికి తీసికెళ్లి తయారు చేయ్యి అంటూ వచ్చినంత హడావిడిగాను వెళ్లిపోయారు నాన్నగారు.

నాన్నగారెళ్ళినోవది నిమిషాలకి ఆళ్ళ రం నుండి తేరుకున్న అమ్మ గబగబా వంట యింట్లోకి వెళ్ళా అక్కడే ఉన్న నన్ను చూసి 'అమ్మాయి లీలా, తొంద రగా ముఖం కడుక్కుని నీ పుల్వాయిల్ చీర కట్టుకుని తయారుగా ఉండమ్మా' అన్నెప్పి వెళ్ళిపోయింది.

నేను పెరట్లోకి వెళ్లి ముఖం కడు క్కుని లోపలి కెళ్ళున్నాను. అప్పటికే నాన్నగారి గొంతు వీధిలో వినిపించడంతో నేను గబగబా చీర మార్చుకొని జడేసు కున్నాను. సరిగ్గా అప్పుడే నాన్నగారు 'అమ్మాయిని తీసుకురావే' అని కేక వేశారు. ఈ పెళ్లి చూపులు ఇప్పటికి చాలా సార్లయినా ఈసారి మాత్రం ఎందుకో భయంగా వుంది.

అమ్మ నన్ను, ముందు హాల్లోకి తీసి కెళ్ళింది. ఆ వచ్చిన వాళ్ళు నలుగురు. అందులో ఇద్దర్లాడవాళ్ళున్నారు. బహుశ నాళ్ళు అతని తల్లి, చెల్లెలు అయి ఉంటారు. మగవారిలో ఒకాయన అతని తండ్రయి వుంటాడు. అందులోంచి ఒకరు 'నీ పేరేమిటమ్మా' అని ప్రశ్నించారు.

'లీలావతి' అని మెల్లగా జవాబిచ్చాను.

తరువాత మామూలు పెళ్లి చూపుల తతంగం ముగిసింది. నాన్నగారు నన్నుద్దే శించి 'ఇంక నువ్వు లోపలి కెళ్ళమ్మా' అన్నారు.

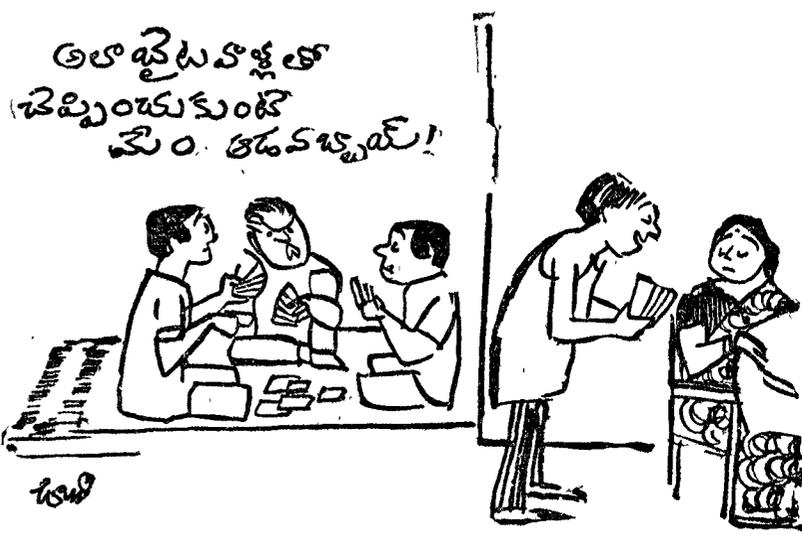
నేను మెల్లగా లేచి లోపలి కెళ్ళిపోతూ, ఒక్కసారి అలాన్ని చూద్దామన్న ఉద్దేశ్యంతో గుమ్మం దగ్గర ఆగి వెనక్కి తిరిగి చూసాను. అతని చూపు లతో నా చూపులు కలుసుకున్నాయి. వెంటనే నేను సిగ్గులో తల వొంచుకొని లోపలి కెళ్ళిపోయాను. ఈ పెళ్లి చూపుల యొక్క ఫలితం తెలుసుకోవాలని, నాకెంతో ఆత్రం ఉంది. అందుకని నేను తలుపు చాటున నిల్చున్నాను.

పెళ్లివారి తరపునుంచి 'పిల్ల నచ్చిందన్న' సమాధానం నా కెంతో ఆళ్ళ ర్యాప్టి కలిగించింది.

నేనా ఆళ్ళర్యానందాల్లోంచి తేలు కోక మునుపే అమ్మ లోపలికొచ్చి 'ఇన్నాళ్ళకి నీకు కళ్యాణపుడి యొచ్చిందమ్మా' అంటూ కాగలించుకొని కప్పి శ్శెట్టుకుంది.

నేను, అమ్మా కలిసి నూజామంది రంలో కెళ్ళి వెంకటేశ్వరస్వామి పటా నికి మనసారా నమస్కరించాము. ఈ సంబంధం తెచ్చిన మామయ్యకి నేను మనసులోనే నమస్కరించాను.

ఆ రోజునుంచి సరిగ్గా వారం రోజు లకి, పెళ్లివారి దగ్గరనుండి ఉత్తరం వచ్చింది. ఆ నెలాఖరు నున్న ముహూ రాలలో ఒక ముహూరం విశ్చయించి నల్లు వారు వ్రాసారు.

1. మన కిష్టమైతా, కాకపోయినా వయః వృద్ధి/వీడ నూ మన అస్తిత్వమందలి అభింక భాగమై వుంటుంది.
2. సామాన్యంగా చెప్పడంలో, నభ్యతి/పంతుష్టి మనకు ఏ ప్రమాణంలో అభ్యమో, దానికి వ్యతిరేక ప్రమాణంలో సహన సమ్మతి వున్నట్లు కనిపిస్తున్న దమట-అతిశయోక్తి కావేందు.
3. ఈనాడు ఇంగ్లీషు వ్యాపారం/సంస్కృతి పాఠశాలలు ఎక్కువగా రాకపోకల సంపన్న పాఠశాలల తరుణు అభ్యసించబడుతున్నది.
4. సమానత/వ్యక్తిత్వం యొక్క విచ్ఛేదం మానవతకు వ్యత్యుచై యున్నది.
5. దార్శిక వివేకానికి ద్వారం నివృత/కాంతియందు గలదు, దానత్యమంమ కాను.
6. ఏమీ జీవనం/ప్రేమ విషయం కొంత వరకు అవగాహన చేసుకోవడానికి సాహిత్యమును విన్నటికే అవగాహన చేసుకోవ వారంభించబడుతుంది.
7. వ్యవహారికంగా విద్యాభ్యాసం ఎంత వ్యాపకమై యున్నదో జీవితం/శిక్షణ అంతా వ్యాపకమై యున్నది. మరియు అది కేవలం బాల్య మరియు యువనానంద యొక్క విచ్ఛేదకాదు.
8. వివేకం/బల ప్రేమకు పరిష్కమై వున్నది.
9. సంగత / తయారీ లేనిదే ఏ సునకార్య మున్ను వెరవేల్పబడజాలదు.
10. వ్యక్తియ జీవనంలో ప్రస్తుతం అధిక ప్రమాణంలో ఇతర ఇతరులకు దివ్యంగా దానిత్యం / పంతుష్టి లేనట్లే ఆర్థిక ప్రయోజనంల నశిస్తే, దృఢత కార్యంయొక్క ఏ ఉద్దేశ్యం ఉంటుందో తెలుసుకోవాలి.
11. శాంతి సంపన్నత / సురక్ష మనుష్యుని అంతరిక కలకలం క్రమేనా నిద్రాపుచ్చును.
12. సుఖములు నింపాక కనం / క్రాంతి యందు తోక్యం కలిగించుకొనవలె.
13. తరతరముల నుండియు భగవంతుని వూహించుటలో అత్యుత్తమ విధానం బలిదానం / ప్రేమ అని మానవుని దృఢ భావనయై యున్నది.
14. నిజంగా కాంటికి ఒక్కటే మార్గం విజ్ఞానం / సుఖమయై యున్నది.
15. యుద్ధం / ధనం మానవతాయుతం కాదు మరియు ఎన్నటికీ కాకాలదు.
16. ధనము / వివేకములు ఎట్టి రాక్షస యుతలేదు ఏ వాడు మృత్యు అనేది మనం మరచకము.

- (1) Whether we like it or not, Ageing / Suffering will always be an integral part of our existence down here.
- (2) Generally speaking, it is probably not an exaggeration to state that our willingness to endure seems to be in inverse proportion to the degree of Civilization / Satisfaction attained.
- (3) Nowadays, English is often taught more as a means of communication than as a vehicle of Commerce / Culture.
- (4) The denial of Equality / Individuality is the death of humanity.
- (5) The gate to religious wisdom lies in Humility / Serenity and not in servility.
- (6) You will never begin to understand literature until you understand something of Life / Love.
- (7) Learning is practically co-extensive with Living / Training and is not merely a characteristic of childhood and youth.
- (8) Obedience / Sacrifice is the test of love.
- (9) No great work can be done without Organisation / Preparation
- (10) In private life, no motive of action is at present so powerful and so persistent as acquisitiveness, which unlike most other desires, knows no Propriety / Satiety.
- (11) Material Prosperity / Security lulls a man's inner powers to sleep.
- (12) Happy people do not indulge in Retrospection / Revolution.
- (13) Down the course of ages, men have felt that the most appropriate form of worship of God is Sacrifice / Service.
- (14) Science / Security is, indeed, the only gateway to peace.
- (15) War / Wealth is not humane and never will be.
- (16) We must not forget that Wealth / Wisdom has neither nationality nor boundary.

గమనిక: పై క్లూలు ప్రసిద్ధ గ్రంథకర్తల వున్న కమలంబి తీసుకోవబడినవి. అవి పూర్తి వాక్యములు మరియు వేరువేరుగా పూర్తి అర్థనంతమై నది. ఒక్కొక్క క్లూ యందలి పదములు అక్షర వరుస క్రమంలో వ్రాయబడినవి. క్లూలయందు మొదటి పదములు అక్షర వరుస క్రమంలో నున్నవి. ఈ కొటేషన్లు యే వున్నకము నుండి తీసుకొన్నవి అఫీషియల్ సాల్యూషన్ తోపాటు లిట్టర్చర్ పేజీలో ప్రచురించబడును.

ప్రతి ఆదివారము నందే స్టాండ్ బ్లీ నందు ఇంగ్లీష్ క్లూలు మరియు ఎంట్రీ పాఠశాల మాడండి.

అమ్మ లేని ఓపిక తెచ్చుకొని వెళ్లి పనులు చేస్తోంది. అమ్మకు వెళ్లి పనుల్లో సాయం చెయ్యటానికి వాస్తవంగా, పిన్నిగారింటికి వెళ్లి, వాళ్ళ కుటుంబాన్ని తీసుకొచ్చారు. వెళ్లిపోతూ దగ్గరవద్ద కొలిది బంధువులు రావడం మొదలుపెట్టారు.

ముహూర్తం రాత్రి 8-30 నిమిషాలకి నిశ్చయించారు. పెద్ద ముత్యం యిద్దరులు నన్నలంకరిస్తున్నారు. వెళ్లికొడుకుని మంగళస్నానానికి తీసుకొచ్చారు.

శరీరం తోవల ఉన్నా మనసు మాత్రం వెళ్లికొడుకు చుట్టూ వరిభ్రమిస్తోంది. గౌరీపూజకు కూర్చోపెట్టారు. నేను ఆ ఆది దంపతులకు భక్తితో నమస్కరించాను. నన్ను దీర్ఘమంగళిగా దీవించమని గౌరీదేవిని ప్రార్థించాను.

ముహూర్తం సమీపించడం వల్ల మామయ్య నన్ను తీసికెళ్లడానికొచ్చారు. చేతిలో కొబ్బరి బొండ్లలో, మదుట నిలుపు బొట్టుతో, కాళ్ళకు పాదాలిలో, తలలో పూలతోపున్న నన్ను ఇద్దరు ముత్యం యిద్దరులు ఇరుప్రక్కలా వట్టుకొని నడిపించు తెలుస్తోందగా, మామయ్య బుట్ట పట్టుకొని వెనకాల వచ్చారు.

పీటలమీద కూర్చున్నాను. మా ఇద్దరి మధ్య తెర వెలిసింది. బ్రాహ్మణులు చెప్పున్న మంత్రాలను ఆయన శ్రద్ధగా వల్ల వేస్తున్నారు. ఇంతలో తెర తొలగింది. ఆయనకేసి మాడాలని తలెత్తిన నాకు ఆయన మాపుల నెదుర్కొనే శక్తి లేక, వెంటనే తలవంచుకున్నాను.

మంగళవాయిద్యాలు మిన్ను ముట్టాయి. నా మెడలో మంగళమాత్రం వెలిసింది. పురోహితులు మా కొంగులు ముడిచేశారు.

* * *

తొలికోడి కూసింది. వెంటనే ఉలిక్కి పడి లేచాను.

ఇంతసేపూ నేను కన్నరంతా కలేనని, యవారం కాదని తెలిసికొన్న నేను ఎంతో బాధపడ్డాను.

అదే సమయంలో కలలోనయినా ఆ అనందం అనుభవించగలిగినందుకు ఒక ప్రక్క నంతోపాటు కూడ!